

3.14 Arbejdernes Forsamlingsbygning

Produktionens København: Arbejderbevægelsens historiske centrum.

Beskrivelse af kulturmiljøet

Kulturmiljøet omfatter Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning, Rømersgade 22, og naboejendommen, Rømersgade 24, i Indre By.

Begrundelse

Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning fra 1879 er den ældste arbejderforsamlingsbygning i Europa og den næstældste i verden, kun overgået af en forsamlingsbygning i Melbourne, Australien. Bygningen er et enestående fysisk vidnesbyrd om den danske arbejderbevægelses fremkomst og udvikling, og den var gennem mere end 100 år centrum for arbejderbevægelsens faglige, politiske, kulturelle og sociale aktiviteter.

Arbejderbevægelsens samlingssted

Forsamlingsbygningen blev opført på initiativ af arbejderbevægelsens pionerer med Louis Pio i spidsen. Idéen blev fostret i starten af 1870'erne i en periode, hvor møder blandt arbejdere blev besværliggjort af myndighederne, og arbejderbevægelsen så behov for et officielt samlingssted. Bygningen blev opført af arbejderne selv, finansieret gennem bidrag fra fagforeninger og forbund, salg af aktier til arbejderne og senere også lån.

Forsamlingsbygning med kontorer, festsal og beboelse

Forsamlingsbygningen blev opført samtidigt med den resterende del af kvarteret ved Nørrevold i 1870'erne og 1880'erne. Bygningen er et tidstypisk eksempel på karrébebyggelse med forhus, mellembygning og baghus i historicistisk stil. Facadeudsmykningen mod Rømersgade afspejler arbejderbevægelsens ønske om at matche datidens borgerlige byggetraditioner, og facadens mange detaljer fremviser arbejdernes håndværksmæssige kunnen. Forsamlingsbygningen blev, som mange andre karrébebyggelser, indrettet med kontorer, beværtning og lejligheder til beboelse i forhuset og mellembygningen, hvorimod baghuset med den store festsal udgjorde et unikt element, der dannede rammen om foreningslivet med både politiske møder, faglige arrangementer og fester.

Avisen Social-Demokraten og Socialdemokratisk Forbund var de første kontorlejere ved bygningens indvielse, og i 1898 kom Snedkerforbundet til. Omkring år 1900 begyndte foreninger og forbund for alvor at flytte ind, og dele af beboelsen blev udskiftet med kontorer.

Opkøb af Rømersgade 24

I 1920 blev forsamlingsbygningen udvidet ved køb af Rømersgade 24, der var en beboelsesejendom. Mange københavnske arbejdere havde gennem årene deres gang i forsamlingsbygningens kontorer, hvor de skulle betale faglige kontingenter eller modtage understøttelse fra en fagforening.

I slutningen af 1970'erne havde huset udspillet sin rolle som forsamlingsbygning, men arbejderbevægelsens historie lever videre på Arbejdermuseet, der siden 1983 har haft til huse i bygningerne.

Bærende bevaringsværdier

- Det samlede kompleks Rømersgade 22 og 24 bestående af forhuse, mellembygning og baghus med festsal.
- De indre brostensbelagte gårdrum og den visuelle forbindelse mellem porten i forhuset og indgangen til festsalen i baghuset.

Sårbarhed

Rømersgade 24 er sårbar overfor facadeændringer, herunder opsætning af altaner og andre udvendige bygningsdele. Kulturmiljøets gårdrum er sårbare overfor bebyggelse, opsætning af skure og fast inventar samt beplantning.

Nuværende sikring

- Rømersgade 22 er fredet.
- Rømersgade 24 er udpeget som bevaringsværdig i kommuneplanen.
- Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning er optaget på den danske tentativliste til Unescos verdensarvsliste.

Udviklingsmuligheder

Kulturmiljøet er tæt bebygget, og der er meget begrænsede udviklingsmuligheder. Kulturmiljøet kan udvikles til museumsformål i overensstemmelse med bygningsfredningen.

Arbejdernes Forsamlingsbygning er optaget på tentativlisten til UNESCO verdensarvsliste. Indenfor kulturmiljøet skal det i den kommunale sagsbehandling sikres, at optagelsesgrundlaget ikke forringes.

